

Julkisten hankintojen valvonnan tulosten raportointi 2024

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Julkisten hankintojen valvonnan kahdeksas toimintavuosi	5
2.1	Katsaus vuonna 2024 vireille tulleisiin asioihin	5
2.2	Muita huomioita ja ajankohtaisia asioita	7
2.2.1	Yleistä hankintojen valvonnassa käsitellyistä tapauksista	7
2.2.2	Hankintojen valvonnan ja vaikutusarviointiyksikön selvitys kuntien hankintatoiminnasta	7
2.2.3	Hankintojen valvonta mukana hyvinvointialuekierroksella	8
3	Hankintalain 144 §:n mukainen raportointi vuodelta 2024	8
3.1	Yhteenveto valvontatoiminnassa havaituista lainvastaisista menettelyistä ja avoimuuden tai syrjimättömyyden kannalta haitallisista menettelytavoista sekä niiden yleisimmistä taustatekijöistä	8
3.2	Yhteenveto hankintalain 139 §:ssä tarkoitettujen toimenpiteiden määrästä ja sisällöstä (hallintolain 53 c §:n mukainen <i>hallinnollinen ohjaus</i>)	9
3.2.1	Yleistä hallinnollisesta ohjauksesta	9
3.2.2	Salon Vuokratalot Oy:n rakennusteknisten töiden hankinnat	9
3.2.3	Keravan kaupungin keppijumppakokonaisuuden hankinta	10
3.2.4	Inarin kunnan matkailutoimen hoitamisen ja kehittämisen hankinta	10
3.2.5	Euran kunnan metsänhoitopalveluiden hankinnat	11
3.2.6	Loviisan kaupungin maa-aineshankinnat	11
3.2.7	Tuomioistuinviraston työtuolien hankinta	12
3.2.8	Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY) jäteastioiden toimituspalvelun hankinta	12
3.2.9	Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy:n vesivahinkotöiden hankinnat	13
3.2.10	Mustankorkea Oy:n lääkijätteiden keräyksen, Laukaan pienjäteaseman vaarallisen jätteen kuljetusten sekä näiden jätteen käsittelypalveluiden suorahankinta 13	
3.2.11	Iltapäivätoiminnan palveluntuottajan valinta Vantaan kansainväliselle koululle	14
3.2.12	Seinäjoen kaupungin metsänhoitopalveluiden hankinta	14
3.2.13	Varkauden kaupungin rautakaupparavikkeiden hankinta	15
3.2.14	Varkauden kaupungin jäähallin joustokaukalon hankinta	15
3.2.15	Varkauden kaupungin liikennepuiston leikkivälineiden suorahankinta	16
3.3	Yhteenveto hankintalain 140 §:ssä tarkoitettujen kieltopäätösten ja sitoumusten määrästä ja sisällöstä (<i>kieltopäätös</i>)	16
3.4	Yhteenveto hankintalain 141 §:ssä tarkoitettujen esitysten määrästä ja sisällöstä sekä esitysten johdosta annetuista tuomioistuinratkaisuksista (<i>markkinaoikeusesitys</i>)	16
3.4.1	Yleistä markkinaoikeusesityksistä	16
3.4.2	Viraston esitysten johdosta vuonna 2024 annetut tuomioistuinratkaisut	18

KKV/10/14.00.60/2025
7.4.2025

3.4.2.1	Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen henkilöstöhallinnon tukipalveluiden hankinta	18
3.4.2.2	Varsinais-Suomen hyvinvointialueen perintäpalveluiden hankinta	19
3.4.3	Vuonna 2024 tehdyt hankintalain 141 §:n mukaiset markkinaoikeusesitykset	20
3.4.3.1	Rovaniemen kaupungin matkailu- ja markkinointipalveluiden hankinta	20

KKV/10/14.00.60/2025
7.4.2025

1 Johdanto

Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) tehtäväksi annettiin valvoa hankintalainsäädännön noudattamista 1.1.2017 voimaan tulleella julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetulla lailla (1397/2016, hankintalaki). Valvontatoimivalta koskee mainitun lain lisäksi myös vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1398/2016, erityisalojen hankintalaki) noudattamista.

Hankintalain mukaan jokainen, joka katsoo hankintayksikön menettelleen lain vastaisesti, voi tehdä Kilpailu- ja kuluttajavirastolle toimenpitepyynnön menettelyn lainmukaisuuden tutkimiseksi. Virasto voi ottaa toimivaltaansa kuuluvan asian tutkittavakseen myös omasta aloitteestaan. KKV voi antaa havaitsemansa lainvastaisuuden johdosta hankintayksikölle huomautuksen tai muuta hallintolain (434/2003) 53 c §:ssä tarkoitettua hallinnollista ohjausta, eli kiinnittää hankintayksikön huomiota hyvän hallinnon vaatimuksiin, saattaa tämän tietoon käsityksensä lain mukaisesta menettelystä tai antaa huomautuksen. Lisäksi havaitessaan ilman hankintalain mukaista perustetta tehdyn suorahankinnan KKV voi kieltää panemasta suorahankintaa koskevan päätöksen täytäntöön. EU-kynnysarvot ylittävien suorahankintojen osalta KKV voi myös tehdä markkinaoikeudelle esityksen seuraamusten, kuten seuraamusmaksun, sopimuskauden lyhentämisen tai hankintapäätöksen kumoamisen, määräämiseksi silloin, jos asiassa on jo tehty hankintasopimus. Sama koskee kansalliset kynnysarvot ylittäviä hankintalain liitteessä E tarkoitettuja palveluhankintoja tai käyttöoikeussopimuksia, jotka on tehty suorahankintana ilman laissa säädettyä perustetta.

Hankintavalvonnan tehtävänä on varmistaa yleisen edun ja julkisten varojen käytön tehokkuuden kannalta keskeisten periaatteiden, kuten avoimuuden ja syrjimättömyyden, toteutuminen julkisissa hankinnoissa. Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvontatoimintaa koskevien säännösten tarkoituksena on hankintalain esitöiden mukaan ollut antaa virastolle laaja hankintavalta laajamittaiseen tai yksityiskohtaiseen käsittelyyn otettavien asioiden valinnassa. KKV on keskittynyt hankintojen

KKV/10/14.00.60/2025
7.4.2025

valvonnassa ennen kaikkea laittomien suorahankintojen ja niihin rinnastuvien karkeasti virheellisten tai syrjivien hankintamenettelyjen valvontaan.¹

Kilpailu- ja kuluttajaviraston asettaessa toimenpidepyyntöjä tärkeysjärjestykseen olennaisia arviointiperusteita ovat olleet kyseessä olevan hankinnan arvo ja hankintamenettelyn väitetyn virheen luonne ja vaikutukset: virasto keskittyy selvittämään karkeasti lainvastaisia rikkomuksia ennemmin kuin vähäisiä muotovirheitä, joilla välttämättä ei ole ollut vaikutusta kilpailutuksen lopputulokseen. KKV voi jättää ryhtymättä toimenpiteisiin myös, kun ei voida pitää todennäköisenä, että hankinnassa on kyse laittomasta suorahankinnasta tai muusta hankintalain vastaisesta menettelystä tai kun viraston tietoon tuodut seikat eivät vaikuta todenperäisiltä.

Hankintalain mukaan KKV:n on raportoitava valvontatoiminnastaan vuosittain. Raportissa on lain 144 §:n mukaan oltava yhteenveto:

- 1) valvontatoiminnassa havaituista lainvastaisista menettelyistä ja avoimuuden tai syrjimättömyyden kannalta haitallisista menettelytavoista sekä niiden yleisimmistä taustatekijöistä;
- 2) 139 §:ssä tarkoitettujen toimenpiteiden määrästä ja sisällöstä;
- 3) 140 §:ssä tarkoitettujen kieltopäätösten ja sitoumusten määrästä ja sisällöstä;
- 4) 141 §:ssä tarkoitettujen esitysten määrästä ja sisällöstä sekä esitysten johdosta annetuista tuomioistuinratkaisuksista.

Tässä raportissa on tarkasteltu erikseen kutakin edellä mainittua kohtaa vuoden 2024 osalta. Lisäksi raportti sisältää katsauksen KKV:n valvontatoiminnan kahdeksantena toimintavuotena vireille tulleisiin asioihin.

2 Julkisten hankintojen valvonnan kahdeksas toimintavuosi

2.1 Katsaus vuonna 2024 vireille tulleisiin asioihin

Vuonna 2024 Kilpailu- ja kuluttajavirastossa tuli vireille yhteensä 65 julkisten hankintojen valvontaan liittyvää asiaa. Yksi vireille tulleista asioista ei koskenut toimenpidepyyntöjen perusteella käynnistettyjä tai

¹ Hallituksen esitys eduskunnalle hankintamenettelyä koskevaksi lainsäädännöksi, HE 108/2016 vp, s. 231.

KKV/10/14.00.60/2025
7.4.2025

viraston oma-aloitteisesti käynnistämiä selvityksiä hankintalain vastaisesta toiminnasta.² Virasto sai vuoden aikana 25 hankintojen valvontaa koskevaa toimenpidepyyntöä ja noin 270 vihjettä³ eri yhteydenotokanavien kautta. Edelliseen vuoteen verrattuna toimenpidepyyntöjen määrä väheni hieman. Sen sijaan, kuten on ollut kehityssuuntana viime vuosien ajan, vihjeiden määrä kasvoi.⁴ Toimenpidepyyntöjen lisäksi virasto otti 39 asiaa tutkittavaksi omasta aloitteestaan selvitystensä ja vihjeiden perusteella.

Vuonna 2024 vireille tulleista asioista noin 50:ssä KKV:n arvioinnin lähtökohtana oli epäily siitä, että kyseessä on ilman hankintalain mukaista perustetta toteutettu suorahankinta.⁵ Näistä suorahankinta-asioista yhteensä 14 tuli vireille toimenpidepyynnöllä ja loput viraston omien selvitysten, mediaseurannan ja vihjeiden kautta. Suorahankinta-asioita koskevien toimenpidepyyntöjen määrä on säilynyt samalla tasolla edelliseen vuoteen verrattuna.

Vireille tulleista suorahankinta-asioista yhteensä kuudessa käsiteltiin sopimusmuutoksia. Sellaisia tapauksia, joissa olisi arvioitu ainoastaan hankintalain 40 §:n tai 41 §:n mukaisten suorahankintaperusteiden edellytysten olemassaoloa, tuli vireille vain muutamia. Tyypillisimmin suorahankintaa koskeneiden asioiden yhteydessä arvioitiin sellaisia hankintalain soveltamisalaan liittyviä kysymyksiä, kuten hankintalain mukaisten kynnysarvojen ylittymistä, hankintojen pilkkomista, puitejärjestelyn sopimusehtojen noudattamista sekä sidosyksikköaseman edellytysten täyttymistä.

Kuten vuonna 2023, myös vuonna 2024 noin puolet virastoon saapuneista toimenpidepyynnöistä koski suorahankintoja tai sopimusmuutoksia ja puolet muita asioita. Muihin asioihin liittyvät toimenpidepyynnöt koskivat pääasiassa hankintayksikön syrjiviä ja epätasapuolisia menettelyjä hankintamenettelyn eri vaiheissa. Lisäksi muutamissa toimenpidepyynnöissä oli kyse hankinnoista, jotka jäivät hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle.

² Tämä asia on ollut poliisin lausuntopyyntö hankintoihin liittyvässä asiassa.

³ Mukaan on laskettu kaikki vihjeet, jotka jollain tavalla liittyvät julkisiin hankintoihin. Vihjeen pääasiallinen kohde voi olla kuitenkin muu kilpailuasiasia.

⁴ Vuonna 2023 virasto sai hankintojen valvontaa koskevia vihjeitä noin 210 ja vuonna 2022 puolestaan noin 175 kappaletta.

⁵ Ilman hankintalain mukaista perustetta toteutetun suorahankinnan käsite on ymmärretty tässä yhteydessä laajasti, käsittäen muun muassa hankintasopimukseen tehdyt muutokset, joille ei ole lainmukaista perustetta.

KKV/10/14.00.60/2025
7.4.2025

Vuonna 2024 noin puolet viraston vireille tulleista asioista koskivat kuntien ja kuntayhtymien hankintoja. Toinen esille noussut ryhmä vireille tulleissa asioissa vuonna 2024 olivat julkisoikeudelliset laitokset ja erityisesti kuntaomisteiset yhtiöt. Hyvinvointialueiden tekemiä hankintoja koskevia asioita tuli vuoden aikana vireille kymmenen. Määrä pysyi samalla tasolla kuin edellisenä vuonna.

Vuoden 2024 aikana vireille tulleista asioista 48:n käsittely päättyi saman vuoden aikana. Vireille tulleista asioista 18 oli vuoden 2025 alussa edelleen vireillä.

2.2 Muita huomioita ja ajankohtaisia asioita

2.2.1 Yleistä hankintojen valvonnassa käsitellyistä tapauksista

Aikaisempien vuosien tapaan vuoden 2024 aikana viraston saamissa yhteydenotoissa ja vireille saatetuissa tapauksissa korostuivat epäilyt sosiaali- ja terveysalan hankintoihin liittyvistä hankintalainvastaisuuksista. Vireillä olleista asioista noin joka kuudes koski erilaisia sosiaali- ja terveysalan tavara- ja palveluhankintoja. Muista toimialoista erottuivat selvästi rakentamiseen ja kiinteistöhuoltoon liittyvät hankinnat, joita koskevia asioita tuli vuoden aikana vireille yli 10. KKV:n arvion mukaan rakentamista koskevien hankintojen korostumiseen valvontatoiminnossa on muun ohella vaikuttanut alan toimijoiden oma aktiivisuus sekä se, että hankinnat ovat usein arvoltaan merkittäviä.

2.2.2 Hankintojen valvonnan ja vaikutusarviointiyksikön selvitys kuntien hankintatoiminnasta

Vuoden 2024 aikana julkisten hankintojen valvonta ja KKV:n tutkimustoimintaa tekevä vaikutusarviointiyksikkö toteuttivat aluehallintovirastojen kanssa yhteistyöhankkeen, jonka tarkoituksena oli kartoittaa Suomen kuntien hankintatoiminnan nykytilaa. Hankkeen tavoitteena oli saada tietoa markkinoiden kilpailullisuuden hyödyntämisestä ja vallitsevista kilpailuolosuhteista kuntakentällä sekä hankintayksiköiden kokemista mahdollisista haasteista kilpailuttamisprosesseissa.

Kysely toteutettiin KKV:n valmistelemalla Webropol-lomakkeella. Aluehallintovirastot tekivät käytännön tietojen keruun aikavälillä 23.4.2024–20.6.2024 noin kolmen viikon keruujaksossa. Kyselyyn vastasi yhteensä 109 kuntaa eli noin kolmannes Suomen kunnista.

Kyselyn keskeisimmät teemat liittyivät hankintatoimen organisointiin, markkinakartoituksen, hankintaohjeistuksen ja hankintakalenterin hyödyntämiseen sekä hankintojen seurantaan. Kyselyssä oli myös mahdollisuus antaa palautetta KKV:n hankintojen valvonnalle. Suurin osa

KKV/10/14.00.60/2025
7.4.2025

vastaajista piti julkisten hankintojen valvontaa tärkeänä ja arvosti KKV:n työtä. Lisäksi vastaajat toivoivat hankintojen valvonnalta hana-kampaa puuttumista sidosyksikköhankintoihin sekä koulutusta ja oh-jausta hankintoihin liittyen.

Kyselyn tulosten raportointi oli vuodenvaihteessa 2024–2025 kesken.

2.2.3 Hankintojen valvonta mukana hyvinvointialuekierroksella

KKV ja Verohallinto aloittivat vuonna 2023 hyvinvointialueilla kierrok-sen, jonka tarkoituksena oli lisätä alueiden tietoisuutta harmaan talou-den riskeistä ja torjuntakeinoista. Kierroksella pyrittiin parantamaan alueiden valmiuksia tunnistaa ja ehkäistä harmaan talouden ilmiöitä toiminnassaan sekä korostettiin hankintoihin panostamisen ja seuran-nan tärkeyttä. Hankintojen valvonta oli mukana tapaamisilla kerto-massa valvontatoiminnosta sekä suoramarkkintoihin liittyvistä tyypillisim-mistä ongelmista. Tapaamisten lisäksi KKV ja Verohallinto järjestivät hy-vinvointialueiden hankintoja tekeväälle henkilöstölle koulutuksia har-maan talouden riskeistä ja niiden tunnusmerkeistä. Kierroksella kerät-tiin lisäksi alueiden kokemuksia hankintojen järjestämisestä ja kilpailun toimivuudesta.

Hyvinvointialuekierros saatiin päätökseen joulukuussa 2024. Vuoden 2023 aikana vierailtiin viidellä hyvinvointialueella ja vuoden 2024 ai-kana 16 hyvinvointialueella sekä HUS:ssa.

3 Hankintalain 144 §:n mukainen raportointi vuodelta 2024

3.1 Yhteenveto valvontatoiminnassa havaituista lainvastaisista menettelyistä ja avoimuuden tai syrjimättömyyden kannalta haitallisista menettelytavoista sekä niiden yleisimmistä taustatekijöistä

Vuonna 2024 Kilpailu- ja kuluttajavirasto sai selvityksensä päätökseen 15:n sellaisen tapauksen osalta, joissa virasto oli selvitystensä perus-teella havainnut hankintayksikön toimineen hankintalain vastaisesti ja katsoi aiheelliseksi ryhtyä hankintalain mukaisiin toimenpiteisiin. Luku on hankintojen valvonnan toimintavuosien korkein. KKV päätyi anta-maan hankintayksiköille hallintolain 53 c §:n mukaista hallinnollista oh-jausta 14:ssä vuonna 2024 päätetyssä asiassa. Lisäksi KKV teki yhden hankintalain 141 §:n mukaisen esityksen markkinaoikeudelle seuraa-musten määräämiseksi laittomasta suoramarkinnasta marraskuussa 2024.

KKV/10/14.00.60/2025
7.4.2025

Tapauksissa, joissa virasto katsoi olevan aihetta ryhtyä toimenpiteisiin vuonna 2024, oli kysymys muun muassa ilman laissa säädettyjä perusteita tehdyistä suorahankinnoista ja hankintojen kielletystä pilkkomisesta. KKV:n päätösten sekä markkinaoikeudelle tehtyjen esitysten sisältöä on kuvattu yksityiskohtaisemmin jäljempänä.

3.2 Yhteenveto hankintalain 139 §:ssä tarkoitettujen toimenpiteiden määrästä ja sisällöstä (hallintolain 53 c §:n mukainen hallinnollinen ohjaus)

3.2.1 Yleistä hallinnollisesta ohjauksesta

Hankintalain 139 §:n mukaan hankinta-asiaa koskevan toimenpidepyynnön tekemiseen ja käsittelyyn sovelletaan, mitä hallintolain 8 a luvussa säädetään hallintokantelusta. Virasto voi ottaa hankintojen valvontaan liittyvän asian käsittelyyn myös omasta aloitteestaan.

Hallintolain 53 c §:n mukaan valvova viranomainen voi asiassa antamassaan ratkaisussa kiinnittää valvottavan huomiota hyvän hallinnon vaatimuksiin tai saattaa tämän tietoon käsityksensä lain mukaisesta menettelystä. Jos tätä ei asian kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat huomioon ottaen pidetä riittävänä, valvottavalle voidaan antaa huomautus, jollei kantelun kohteena oleva teko luonteensa tai vakavuutensa perusteella anna aihetta ryhtyä toimenpiteisiin muussa laissa säädetyn menettelyn käynnistämiseksi.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston hankintayksiköille antaman hallinnollisen ohjauksen tarkoituksena on lisätä hankintayksiköiden tietoa hankintalainsäädännön soveltamisesta ja velvoitteista. Kyseessä on siten ohjaava valvonta ja ohjauksen tavoitteena on vaikuttaa hankintayksiköiden toimintaan jatkossa.

Vuonna 2024 Kilpailu- ja kuluttajavirasto antoi 14 hallinnollisen ohjauksen päätöstä, joista 13:ssa hankintayksiköille annettiin huomautus ja yhdessä oli kyse huomion kiinnittämisestä. Asioista yksitoista tuli vireille viraston omasta aloitteesta ja kolme toimenpidepyynnöllä.

3.2.2 Salon Vuokratalot Oy:n rakennusteknisten töiden hankinnat

Salon kaupungin omistama vuokrataloyhtiö Salon Vuokratalot Oy teki rakennusteknisten töiden hankintoja kilpailuttamatta vuosien 2021–2023 aikana. Hankinnoista ei julkaistu hankintailmoituksia, eikä niistä myöskään tehty kirjallisia hankintapäätöksiä tai hankintasopi-

KKV/10/14.00.60/2025
7.4.2025

muksia. Hankintayksikkö ei pystynyt antamaan täsmällisiä tietoja hankintojen arvosta, mutta saadun selvityksen perusteella KKV pystyi kuitenkin toteamaan, että hankintoihin sovellettava rakennusurakoiden kansallinen kynnysarvo oli ylittynyt. Esimerkiksi vuonna 2022 hankintojen arvo oli noin 620 000 euroa. Hankintayksikkö perusteli suorahankintojaan sillä, että palveluntuottajien työnjälki oli kelvollista ja laskutettava tuntihinta kohtuullinen.

KKV katsoi päätöksessään, että toistuvat rakennusteknisiä töitä koskevat hankinnat muodostivat yhdessä luontevan hankintakokonaisuuden, jonka ennakoitu arvo ylitti kansallisen kynnysarvon. Näin ollen hankinta olisi pitänyt kilpailuttaa hankintalain säännösten mukaisesti. Hankintoihin ei myöskään ollut hankintalain mukaista suorahankintaperustetta. KKV antoi Salon Vuokratalot Oy:lle huomautuksen hankintalain noudattamatta jättämisestä.

3.2.3 Keravan kaupungin keppijumppakokonaisuuden hankinta

Keravan kaupunki hankki kesäkuussa 2023 samana päivänä kahdella erillisellä hankintapäätöksellä 59 952 euron arvoisen hyvinvointipalvelupaketin sekä 48 430 euron arvosta keppijumppakeppejä ja niiden säilytyspusseja koulujen taukoliikuntahanketta varten. Hyvinvointipalvelupaketti koostui keppijumppavideoista, joka toinen kuukausi toimitettavista uusista ohjausvideoista, vastuuolettajien koulutuksesta ja säännöllisestä yhteydenpidosta heidän kanssaan sekä tapahtumapäivien järjestämisestä. Hankinta toteutettiin suorahankintana.

KKV katsoi, että huolimatta kaupungin selvityksestä, jonka mukaan hyvinvointipalvelupaketissa oli kyse liitteen E soveltamisalaan kuuluvasta verkko-opiskelupalvelun hankinnasta, hankinta oli tosiasiallisesti luonteeltaan tavanomainen palveluhankinta, johon soveltui 60 000 euron kansallinen palveluhankintojen kynnysarvo. Edelleen KKV katsoi, että keppijumppaa koskeva hyvinvointipalvelupaketti sekä keppijumppakepit muodostivat asiassa hankintalain mukaisen luontevan hankintakokonaisuuden, joka ylitti lain kynnysarvon. Hankinta olisi siten tullut kilpailuttaa hankintalain mukaisesti. Virasto antoi Keravan kunnalle huomautuksen hankintalain noudattamatta jättämisestä.

3.2.4 Inarin kunnan matkailutoimen hoitamisen ja kehittämisen hankinta

Inarin kunta oli hankkinut vuodesta 1992 alkaen matkailutoimen hoitamisen ja kehittämisen palveluita kilpailuttamatta lähikuntien ja paikallisten yritysten kanssa yhdessä omistamaltaan matkailuyritykseltä. Hankinnoista ei julkaistu hankintailmoituksia tai tehty kirjallisia hankintapäätöksiä. Palvelujen vuotuinen arvo oli 250 000 euroa vuosina 2022 ja

KKV/10/14.00.60/2025
7.4.2025

2023. Kunta perusteli hankintojen kilpailuttamatta jättämistä sillä, että sopimussuhde yritykseen oli alkanut jo ennen ensimmäisen hankintalain voimantuloa. Lisäksi kunta vetosi siihen, että vain kyseinen yritys pystyi kokemuksensa ja yhteistyöverkostojensa vuoksi tuottamaan kunnan tarvitsemat matkailunedistämispalvelut riittävällä laajuudella ja alueosaamisella.

KKV katsoi päätöksessään, että hankintoja ei tehty vuonna 1992 solmittuun toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen perusteella, sillä sopimus solmittiin aina vuodeksi kerrallaan ja siihen oli myös tehty täsmennyksiä ja muutoksia. Vuosittain tehty sopimus oli siten aina erillinen palveluhankinta. Hankintaan ei myöskään soveltunut mikään hankintalain mukaisista suoramankintaperusteista. Hankinta olisi siten tullut kilpailuttaa hankintalain mukaisesti. Virasto antoi Inarin kunnalle huomautuksen lainvastaisesta suoramankinnasta.

3.2.5 Euran kunnan metsänhoitopalveluiden hankinnat

Euran kunta hankki metsänhoitopalveluita Metsänhoitoyhdistys Lounametsä ry:ltä, jonka jäsen kunta oli. Hankinnoista ei julkaistu hankintailmoituksia, eikä niistä tehty kirjallisia hankintapäätöksiä. Euran kunta ja Metsänhoitoyhdistys Lounametsä ry olivat solmineet vastaavista hankinnoista kirjallisen palvelusopimuksen vuonna 2008, mutta osapuolet neuvottelivat vuosittain uusista toimitusehdoista ja hinnoista. Hankintojen kokonaisarvo vuonna 2021 oli yhteensä 69 243 euroa.

KKV katsoi päätöksessään, että vuonna 2008 solmittu sopimus oli yleisluontoinen ja metsänhoitopalveluiden ehdoista, kuten hinnoista ja toimitusehdoista, neuvoteltiin vuosittain uudelleen. Tehdyt hankinnat eivät perustuneet aiempaan hankintasopimukseen, vaan olivat erillisiä hankintoja. Virasto katsoi, että toistuvat metsänhoidon palveluhankinnat muodostivat yhdessä luontevan hankintakokonaisuuden, jonka ennakoitu arvo vuoden 2021 osalta ylitti kansallisen kynnyksarvon. Hankintoihin ei ollut hankintalain mukaista suoramankintaperustetta. Näin ollen hankinta olisi pitänyt kilpailuttaa hankintalain säännösten mukaisesti. KKV antoi Euran kunnalle huomautuksen hankintalain noudattamatta jättämisestä.

3.2.6 Loviisan kaupungin maa-aineshankinnat

Loviisan kaupunki hankki neljältä eri toimittajalta maa-aineksia ilman hankintalain mukaista kilpailutusta vuosien 2022–2024 aikana. Hankinnoista ei julkaistu hankintailmoituksia, eikä niistä tehty kirjallisia hankintapäätöksiä tai hankintasopimuksia. Hankintoja tehtiin yrityksiltä yhteensä 389 100 eurolla.

KKV/10/14.00.60/2025
7.4.2025

KKV katsoi päätöksessään, että tilaukset olivat luonteeltaan säännöllisesti toistuvia ja osa samaa luonteavaa hankintakokonaisuutta. Loviisan kaupungin olisi pitänyt kilpailuttaa maa-aineshankinnat julkaisemalla niistä hankintalain mukainen hankintailmoitus. Virasto antoi Loviisan kaupungille huomautuksen hankintalain noudattamatta jättämisestä.

3.2.7 Tuomioistuinviraston työtuolien hankinta

Tuomioistuinvirasto järjesti vuonna 2022 kilpailutuksen toimitilakalusteista dynaamisen hankintajärjestelmän kautta. Työtuolit eivät sisällyneet kilpailutukseen. Ne päätettiin hankkia suoramarkkinoina kahdelta dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksytyltä kalusteyritykseltä. Hankinnoista ei tehty kirjallisia hankintapäätöksiä tai hankintasopimuksia. Kilpailuttamatta hankittujen työtuolien arvo oli noin 177 000 euroa.

Tuomioistuinviraston sisäisessä selvityksessä todettiin, ettei hankinnalle ollut hankintalain mukaista suoramarkkinointiperustetta. Hankintaan päädyttiin, koska alkuperäisen kilpailutuksen pohjana käytetty kalusteluettelo oli ollut puutteellinen. Erillistä kilpailutusta ei Tuomioistuinviraston mukaan enää voitu järjestää rakennushankkeen valmistumisaikataulussa. KKV katsoi päätöksessään, että kyse oli kielletystä suoramarkkinoinnista, eikä hankintaan soveltunut mikään hankintalain mukainen suoramarkkinointiperuste. KKV antoi Tuomioistuinvirastolle huomautuksen hankintalain noudattamatta jättämisestä.

3.2.8 Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY) jäteastioiden toimituspalvelun hankinta

HSY hankki jäteastioiden kuljetuksiin liittyviä palveluita kilpailuttamatta vuosien 2022–2023 aikana. Hankintoja tehtiin yksittäiseltä yritykseltä vuonna 2022 noin 404 000 eurolla ja vuonna 2023 marraskuuhun mennessä noin 352 000 eurolla. Hankinnoista ei julkaistu hankintailmoituksia, eikä niistä myöskään tehty kirjallisia hankintapäätöksiä tai hankintasopimuksia. HSY perusteli kilpailuttamatta jättämistä sillä, että se oli jakanut jäteastioiden jakeluun liittyvät hankinnat samanlaisiin urakkakokonaisuuksiin kuin jätehuollossa muutoinkin, jolloin yksittäistä urakka-aluetta koskevan hankinnan arvo oli jäänyt alle kansallisen kynnyksarvon. Lisäksi HSY perusteli suoramarkkinoita jäteastioiden vaihtotarpeiden vaikealla ennakoitavuudella sekä jätteenkuljetuksiin liittyvän toiminnanohjausjärjestelmän uudistuksen viivästymisellä.

KKV katsoi päätöksessään, että hankinnoissa oli kyse luonteeltaan samantyyppisten palveluiden hankinnoista eikä hankintayksiköllä ollut perusteita pilkkoa hankintaa osiin. Hankinnat muodostivat yhdessä

KKV/10/14.00.60/2025
7.4.2025

luontevan hankintakokonaisuuden, jonka ennakoitu arvo ylitti kansallisen kynnysarvon. KKV myös arvioi päätöksessään, aiheuttiko jätteenkuljetuksiin liittyvän toiminnanohjausjärjestelmän uudistuksen viivästyminen hankintayksikölle hankintalain 40 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitetun äärimmäisen kiireen. Päätöksessä todetaan, että kyseinen suorahankintaperuste ei soveltunut hankintaan, koska suorahankintoihin johtaneet syyt eivät alun perin olleet HSY:stä riippumattomia ja lisäksi kiire johtui HSY:n omasta viivyttelystä hankinnan toteuttamisessa. Hankintoihin ei soveltunut myöskään mikään muu hankintalaissa säädetyistä suorahankintaperusteista. KKV antoi HSY:lle huomautuksen hankintalain noudattamatta jättämisestä

3.2.9 Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy:n vesivahinkotöiden hankinnat

Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy hankki vesivahinkojen hätä- ja päivystystöitä A-Kumppanit Oy:ltä kilpailuttamatta vuosien 2022–2023 aikana. Hankinnoista ei julkaistu hankintailmoituksia, eikä niistä tehty kirjallisia hankintapäätöksiä tai hankintasopimuksia. Hankintojen kokonaisarvo vuosina 2022–2023 oli yhteensä 293 670 euroa. Vantti valitsi toimittajan Vantaan kaupungilta saamansa ohjeistuksen perusteella. Lisäksi hankintayksikkö perusteli menettelyään töiden kiireellisyydellä, sillä Vantti Oy:n kilpailutetut puitesopimustoimittajat eivät tarjonneet kiireellisten töiden vaatimaa vahinkopäivystyspalvelua.

KKV katsoi päätöksessään, että toistuvat vesivahinkotöiden hankinnat muodostivat yhdessä luontevan hankintakokonaisuuden, jonka ennakoitu arvo ylitti kansallisen kynnysarvon. Hankintoihin ei ollut hankintalain mukaista suorahankintaperustetta. Näin ollen hankintayksikön olisi tullut kilpailuttaa vesivahinkojen hätä- ja päivystystöiden hankinta hankintalain säännösten mukaisesti. KKV antoi Vantti Oy:lle huomautuksen hankintalain noudattamatta jättämisestä.

3.2.10 Mustankorkea Oy:n lääkejätteiden keräyksen, Laukaan pienjäteaseman vaarallisen jätteen kuljetusten sekä näiden jätteiden käsittelypalveluiden suorahankinta

Jyväskylän kaupungin sekä Laukaan, Muuramen ja Toivakan kuntien omistama jätepalveluyhtiö Mustankorkea Oy solmi lokakuussa 2023 sopimuksen lääkejätteiden keräyksestä, Laukaan pienjäteaseman vaarallisen jätteen kuljetuksesta sekä näiden jätteiden käsittelypalveluista. Sopimus tehtiin toistaiseksi voimassa olevana ja sopimuksen ennakoitu arvo 12 kk sopimuskaudelle oli noin 70 000 euroa (alv 0 %). Hankinnasta ei julkaistu hankintalain mukaista hankintailmoitusta.

KKV/10/14.00.60/2025
7.4.2025

Suorahankintaa perusteltiin hankintalain 40 §:n mukaisella äärimmäisellä kiireellä. Kiire johtui yhtiön muutosneuvotteluista, joiden seurauksena henkilöstöä oli irtisanottu ja kuljetuskalustoa myyty. Virasto arvioi, että suorahankinnan edellytykset eivät kuitenkaan täyttyneet, sillä yhtiön sisäisissä muutosneuvotteluissa ei ollut kyse yhtiön ulkopuolisesta ja ennakoimattomasta tapahtumasta. Suorahankinta oli myös tehty ajallisesti ja sisällöllisesti laajempuna, kuin olisi kiiretilanteen takia ollut välttämätöntä. KKV antoi asiassa Mustankorkea Oy:lle huomautuksen hankintalain noudattamatta jättämisestä.

3.2.11 Iltapäivätoiminnan palveluntuottajan valinta Vantaan kansainväliselle koululle

Vantaan kaupunki järjesti aamu- ja iltapäivätoimintaa Vantaan kansainväliselle koululle hankkimalla palvelun yksityiseltä palveluntuottajalta. Hankintaa ei kilpailutettu hankintalain mukaisesti, vaan palveluntuottajaa haettiin kaupungin verkkosivuilla julkaistulla ilmoituksella. Hankintayksikön mukaan se järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa perusopetuslain mahdollistamana avustettuna toimintana, jolloin palvelua ei tarvitsisi kilpailuttaa hankintalain mukaisesti.

KKV katsoi päätöksessään, että iltapäivätoiminnan palveluista tehty sopimus täytti hankintasopimuksen määritelmän ja kuului hankintalain soveltamisalaan. Kyse ei siten ollut pelkästä toiminnan rahoittamisesta avustuksilla. Hankinnan arvo ylitti sosiaali- ja terveyspalveluille säädetyn kynnysarvon. Hankintaan ei soveltunut mikään suorahankintaperuste, eikä laissa ole soveltamisalapoikkeusta aamu- ja iltapäivätoiminnan palveluhankinnoille. Näin ollen hankinta olisi pitänyt kilpailuttaa hankintalain säännösten mukaisesti. KKV kiinnitti päätöksellään Vantaan kaupungin huomiota hankintasopimuksen määritelmään ja kilpailuttamisvelvollisuuteen.

3.2.12 Seinäjoen kaupungin metsänhoitopalveluiden hankinta

Seinäjoen kaupunki oli kilpailuttanut metsänhoitopalveluiden hankinnan vuonna 2019. Kilpailutukseen perustunut sopimuskausi päättyi marraskuussa 2023. Kaupunki jatkoi tämän jälkeen hankintojen tekemistä samalta palveluntarjoajalta ilman hankintalain mukaisen kilpailutuksen järjestämistä. Hankintoja tehtiin sopimuskauden päättymisen jälkeen yli 100 000 eurolla. Hankintayksikkö perusteli suorahankintojaan resurssipulalla, jonka vuoksi kilpailutuksen valmistelu viivästyi.

KKV katsoi päätöksessään, että menettelyssä on ollut kyse olennaisesta sopimusmuutoksesta, sillä sopimuksesta on tullut taloudellisesti edullisempi sopimuskumppanille tavalla, jota alkuperäisessä sopimuksessa ei ollut määritetty. Muutokseen ei soveltunut mikään hankintalain

KKV/10/14.00.60/2025
7.4.2025

poikkeamisperuste. Päätöksen mukaan hankintoihin ei soveltunut myöskään mikään hankintalain mukainen suorahankintaperuste. Kyseessä ei ollut hankintayksiköstä riippumaton ja ennalta arvaamaton kiiretilanne. Suorahankintaa lisätilauksissa koskevat edellytykset eivät täyttyneet, sillä hankintayksikkö oli jo käyttänyt alkuperäiseen hankintaan sisältyneet optiokaudet. Näin ollen hankinta olisi pitänyt kilpailuttaa hankintalain säännösten mukaisesti. KKV antoi Seinäjoen kaupungille huomautuksen hankintalain noudattamatta jättämisestä.

3.2.13 Varkauden kaupungin rautakauppatarvikkeiden hankinta

Varkauden kaupunki teki tammikuussa 2023 päätöksen rautakauppatarvikkeita koskevasta hankinnasta. Hankinnan varsinainen sopimuskausi oli vuoden mittainen mutta hankinta sisälsi myös kaksi yhden vuoden pituista optiokautta. Kaupungin selvityksen mukaan hankintaan sisältyvien rautakauppatarvikkeiden yhteenlaskettu arvo oli aikaisempien vuosien hankintojen perusteella noin 20 000 euroa vuodessa, joten hankinnan ennakoitu kokonaisarvo kolmelle vuodelle oli yhteensä 60 000 euroa. Hankinnasta ei ollut julkaistu hankintalain mukaista hankintailmoitusta, vaan hankintaa koskevat tarjoukset oli pyydetty suoraan kolmelta paikalliselta yritykseltä taroituksenmukaisuussyistä.

Viraston arvion mukaan rahallisen arvonsa perusteella hankinta kuului hankintalain soveltamisalaan. Menettelyyn ei kuitenkaan soveltunut mikään hankintalain mukainen suorahankintaperuste, joten kyseessä oli lainvastainen suorahankinta. KKV antoi Varkauden kaupungille huomautuksen hankintalain noudattamatta jättämisestä.

3.2.14 Varkauden kaupungin jäähallin joustokaukalon hankinta

Varkauden kaupunki teki maaliskuussa 2023 jäähallin joustokaukalon hankintaa koskevan päätöksen. Hankinnan kokonaisarvo oli 104 000 euroa. Hankintaa koskeva tarjouspyyntö oli julkaistu Varkauden kaupungin verkkosivuilla, mutta hankinnasta ei ollut julkaistu hankintailmoitusta. Kaupunki vetosi asiassa inhimilliseen erehdykseen.

Virasto totesi, että myös kansallisissa hankinnoissa hankintailmoituksen julkaisua koskeva velvollisuus on yksiselitteinen ja kaupungin menettelyssä oli hankintailmoituksen puutteen vuoksi kyse suorahankinnasta, jolle ei ollut asiassa saadun selvityksen perusteella olemassa hankintalain mukaista suorahankintaperustetta. KKV antoi Varkauden kaupungille huomautuksen hankintalain noudattamatta jättämisestä.

KKV/10/14.00.60/2025
7.4.2025

3.2.15 Varkauden kaupungin liikennepuiston leikkivälineiden suorahankinta

Varkauden kaupunki teki helmikuussa 2024 hankintapäätöksen 15 erilaisen leikkivälineen hankkimisesta samaan leikkipuistoon neljältä eri valmistajalta. Päätöksen mukaisten leikkivälineiden yhteenlaskettu arvo oli noin 162 000 euroa, mutta minkään yksittäisen leikkivälineen arvo ei ylittänyt 60 000 euroa. Leikkivälineiden hankinnasta ei julkaistu hankintalain mukaista hankintailmoitusta. Kaupunki vetosi asiassa siihen, että leikkivälineiden ominaisuudet vaihtelevat eri valmistajien välillä suuresti, joten vertailevia tarjouksia ei voitu pyytää, sillä leikkipuistoon haluttiin nimenomaisesti sinne suunniteltuja leikkivälineitä.

KKV arvioi, että samalla hankintapäätöksellä hankitut, samaan leikkipuistokokonaisuuteen sijoitettavat leikkivälineet muodostivat asiassa hankintalain mukaisen luontevan hankintakokonaisuuden, joka ylitti hankintalain mukaisen tavarahankintojen kansallisen kynnysarvon. Suorahankintaan ei soveltunut mikään hankintalain mukainen suora-hankintaperuste ja hankinta olisi tullut kilpailuttaa. Virasto totesi, että hankinnan kilpailutuksessa olisi voitu sallia osatarjousten jättäminen hankintalain edellytysten mukaisesti. KKV antoi Varkauden kaupungille huomautuksen hankintalain noudattamatta jättämisestä.

3.3 Yhteenveto hankintalain 140 §:ssä tarkoitettujen kieltopäätösten ja sitoumusten määrästä ja sisällöstä (kieltopäätös)

Vuonna 2024 virasto ei tehnyt yhtään hankintalain 140 §:n 1 momentissa tarkoitettua päätöstä, jolla se olisi kieltänyt hankintayksikköä panemasta hankintapäätöstä täytäntöön kokonaan tai osittain.

3.4 Yhteenveto hankintalain 141 §:ssä tarkoitettujen esitysten määrästä ja sisällöstä sekä esitysten johdosta annetuista tuomioistuinratkaisuksista (markkinaoikeusesitys)

3.4.1 Yleistä markkinaoikeusesityksistä

Hankintalain 141 §:n 1 momentin mukaan, jos hankintayksikkö on tehnyt EU-kynnysarvot ylittävän hankinnan tai kansalliset kynnysarvot ylittävän liitteessä E tarkoitetun palveluhankinnan tai käyttöoikeussopimuksen suorahankintana ilman hankintalaissa säädettyä perustetta ja jos asiassa jo on tehty hankintasopimus, KKV voi esittää markkinaoikeudelle:

- 1) tehostomusseuraamuksen määräämistä;
- 2) seuraamusmaksun määräämistä;

KKV/10/14.00.60/2025
7.4.2025

- 3) sopimuskauden lyhentämistä;
- 4) hankintapäätöksen kumoamista, edellyttäen, että virasto on esittänyt 1 kohdassa tarkoitetun seuraamuksen määräämistä.

Mainitun pykälän 1 momentin esitöiden mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi esittää markkinaoikeudelle tehottomuusseuraamuksen ja seuraamusmaksun määräämistä tai yksinomaan seuraamusmaksun määräämistä, kun hankintayksikkö on tehnyt laittoman suorahankinnan.⁶ Kilpailu- ja kuluttajaviraston on seuraamusmaksua esittäessään otettava huomioon, mitä hankintalain 158 §:ssä säädetään seuraamusmaksun määräämisestä ja sen enimmäismäärästä markkinaoikeudessa.

Esitöissä on todettu, että markkinaoikeus määrää vain ne seuraamukset, joita Kilpailu- ja kuluttajavirasto on esittänyt. Esitöissä on lisäksi todettu, että Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on toimivalta harkita yksittäistapauksissa, onko sopimuksesta tarpeen tehdä esitys markkinaoikeudelle. Se seikka, että hankintayksikkö ei ole tahallisesti toiminut hankintalain vastaisesti, ei estä seuraamuksen esittämistä. Selkeimmin seuraamuksen esittämistä koskevan kynnyksen ylittää tilanne, jossa suora hankinta näyttää olevan tehty hankintalain säännöksistä piittaamatta.

Hankintalain 158 §:n 3 momentin mukaan seuraamusta määrätessään markkinaoikeuden on otettava huomioon hankintayksikön virheen tai laiminlyönnin laatu ja valituksen kohteena olevan hankinnan arvo. Seuraamusmaksun määrä ei saa ylittää kymmentä prosenttia hankinta- tai käyttöoikeussopimuksen arvosta.

Hankintalain 159 §:n 1 momentin mukaan markkinaoikeus voi Kilpailu- ja kuluttajaviraston 141 §:ssä tarkoitetusta esityksestä:

- 1) määrätä hankintayksikölle tehottomuusseuraamuksen;
- 2) määrätä hankintayksikön maksamaan valtiolle seuraamusmaksun;
- 3) määrätä sopimuskauden lyhennettäväksi;
- 4) kumota hankintapäätöksen.

⁶ HE 108/2016 vp, s. 235.

KKV/10/14.00.60/2025
7.4.2025

3.4.2 Viraston esitysten johdosta vuonna 2024 annetut tuomioistuinratkaisut

Vuoden 2024 aikana annettiin kaksi hankintojen valvontaa koskevaa tuomioistuinratkaisua.

3.4.2.1 Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen henkilöstöhallinnon tukipalveluiden hankinta

Markkinaoikeus antoi asiassa ratkaisunsa 15.3.2024.⁷ Vantaan ja Keravan hyvinvointialue teki touko- ja joulukuussa 2022 päätökset henkilöstöhallinnon palveluiden ja niihin kuuluvien järjestelmien hankinnasta Sarastia Oy:ltä. Hankinta tehtiin kilpailuttamatta, koska hankintapäätösten mukaan Sarastia Oy toimii hankintalain tarkoittamana sidosyksikkönä, jolta tehtäviä hankintoja ei tarvitse kilpailuttaa. Hankinnan ennakoitu arvo oli noin 9,3 miljoonaa euroa.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue perusteli kilpailuttamatta jättämistä sillä, että hyvinvointialueen ja Sarastia Oy:n välisessä suhteessa täyttyivät kaikki hankintalain 15 §:ssä säädetyt sidosyksikköaseman muodostumista koskevat edellytykset. Lisäksi hyvinvointialue katsoi, että se olisi voinut hankkia palvelut myös suorahankintana, koska hankinnan tekemiselle oli hankintalain 40 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettu äärimmäinen ja hankintayksiköstä riippumaton kiire.

KKV katsoi, että Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella ei ollut mahdollisuutta käyttää sidosyksikköaseman edellyttämää ratkaisevaa päätösvaltaa Sarastia Oy:n strategiaan tavoitteisiin ja tärkeisiin päätöksiin yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa. Näin ollen Sarastia Oy ei ollut hyvinvointialueen sidosyksikkö, koska kaikki sidosyksikköasemaa koskevat edellytykset eivät täytyneet. Lisäksi KKV katsoi, ettei hankintaan soveltunut hyvinvointialueen esittämä suorahankintaperuste, koska hankinnan tekemiselle ei ollut hankintalaissa tarkoitettua äärimmäistä kiirettä, ja suorahankinta oli tehty pidemmälle ajalle kuin oli ollut ehdottoman välttämätöntä. Virasto esitti, että markkinaoikeus määrää hankintasopimusten sopimuskaudet päättymään 12 kuukauden kuluttua tuomioistuimen antamasta lainvoimaisesta päätöksestä lukien. Lisäksi KKV esitti, että Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle määrätään 1000 euron seuraamusmaksu.⁸

⁷ MAO 154/2024, diaarinumero 208/2023.

⁸ Virasto huomioi seuraamusmaksun määrässä sen, että useilla hankintayksiköillä on epätietoisuutta siitä, miten sidosyksikköaseman edellytyksiä ja määräysvaltakriteerin täyttymistä tulisi tulkita. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen tekemä suorahankinta oli siten osa laajempaa ilmiötä, joka johtuu sidosyksikkösääntelyn virheellisestä ja liian laajasta tulkinnasta.

KKV/10/14.00.60/2025
7.4.2025

Markkinaoikeus katsoi päätöksessään, että Vantaan ja Keravan hyvinvointialue ei käyttänyt yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa sellaista todellista määräysvaltaa Sarastia Oy:öön, että yhtiötä olisi pidettävä hyvinvointialueen sidosyksikkönä. Markkinaoikeuden mukaan hankintaan ei myöskään voinut soveltaa hankintalain 40 §:n 2 momentin 4 kohdassa säädettyä kiireperustetta, koska hankintasopimukset oli laadittu toistaiseksi voimassa oleviksi ja siten suorahankinta ylitti voimassaoloajaltaan sen, mikä oli suorahankintaperusteen kannalta ehdottoman välttämätöntä. Vantaan ja Keravan hyvinvointialue määrättiin maksamaan valtiolle 1000 euron seuraamusmaksu. Lisäksi markkinaoikeus määräsi hankintasopimukset päättymään 12 kuukauden kuluttua markkinaoikeuden päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

3.4.2.2 Varsinais-Suomen hyvinvointialueen perintäpalveluiden hankinta

Markkinaoikeus antoi asiassa ratkaisunsa 10.9.2024.⁹ Varsinais-Suomen hyvinvointialue oli hankkinut vuonna 2022 hyvinvointialueen perintäpalvelut suorahankintana Revire Perintä Oy:ltä. Revire Perintä on Sarastia-konserniin kuuluva yhtiö, joka tuottaa julkishallinnon saatavien perintäpalveluita omistaja-asiakkailleen. Hyvinvointialueen arvion mukaan Sarastia ja sen tytäryhtiö olivat hyvinvointialueen sidosyksiköitä, joilta palveluita voi hankkia ilman kilpailutusta. Hankintahetkellä Varsinais-Suomen hyvinvointialue omisti 0,09 prosenttia Sarastian osakeista. Hankinnan ennakoitu arvo oli noin 1,89 miljoonaa euroa. KKV:n arvion mukaan sidosyksikköasemaa koskevat määräysvaltaedellytykset eivät täyttyneet ja hankinta oli tehty hankintalain vastaisesti kilpailuttamatta.

Markkinaoikeuden ratkaisu oli linjassa sen aiemmin Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen henkilöstöhallinnon tukipalveluiden hankinta-asiassa antamansa ratkaisun kanssa. Markkinaoikeus katsoi antamassaan ratkaisussa, ettei Varsinais-Suomen hyvinvointialue käyttänyt Sarastiaan todellista määräysvaltaa yksin tai edes yhdessä muiden omistajien kanssa. Markkinaoikeuden arvion mukaan hyvinvointialueen mahdollisuudet vaikuttaa Sarastian toimintaan osakkeenomistuksen tai minkään Sarastian hallintoelimen kautta olivat hyvin vähäiset. Markkinaoikeus katsoi lisäksi, että hyvinvointialue ei esittänyt selvitystä siitä, että se käyttäisi määräysvaltaa Revireen muullakaan tavoin kuin Sarastian kautta. Sarastia ja Revire eivät markkinaoikeuden mukaan olleet hyvinvointialueen sidosyksiköitä. Asiassa ei myöskään ollut kyse

⁹ MAO 500/2024, diaarinumero 377/2023.

KKV/10/14.00.60/2025
7.4.2025

hankintalain 40 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettusta äärimmäisestä kiireestä, joka olisi ollut äkillinen ja jota hankintayksikkö ei olisi voinut kohtuudella ennakoida.

KKV oli markkinaoikeusesityksessään esittänyt, että markkinaoikeus määräisi hankintasopimuksen sopimuskauden päättymään kuuden kuukauden kuluttua tuomioistuimen antamasta lainvoimaisesta päätöksestä lukien. Markkinaoikeus määräsi perintäpalveluiden hankintasopimuksen sopimuskauden päättymään 8 kuukauden kuluessa tuomioistuimen päätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Lisäksi Varsinais-Suomen hyvinvointialue määrättiin maksamaan valtiolle viraston esityksen mukaisesti 1 000 euron seuraamusmaksu hankintalain vastaisesta suorahankinnasta.

3.4.3 Vuonna 2024 tehdyt hankintalain 141 §:n mukaiset markkinaoikeusesitykset

Kilpailu- ja kuluttajavirasto teki vuonna 2024 yhden esityksen markkinaoikeudelle. Virasto otti asian tutkittavakseen omasta aloitteestaan.

3.4.3.1 Rovaniemen kaupungin matkailu- ja markkinointipalveluiden hankinta

Tammikuussa 2024 Rovaniemen kaupunki teki päätöksen vuoden 2024 matkailu- ja markkinointipalveluista ja allekirjoitti palveluita koskevan kirjallisen sopimuksen. Vuoden 2024 matkailu- ja markkinointipalveluiden hankinnoista ei julkaistu hankintalain mukaista hankintailmoitusta, vaan hankinta tehtiin suorahankintana kaupungin osittain omistamalta Rovaniemen Matkailu ja Markkinointi Oy:ltä. Vuoden 2024 sopimuksen kokonaisarvo oli 760 000 euroa.

Kaupunki vetosi asiassa siihen, että vuoden 2024 palvelusopimus perustui vuonna 2011 käynnistyneeseen matkailu- ja markkinointipalveluita koskevaan yhden toimittajan puitejärjestelyyn. Viraston arvion mukaan vuoden 2011 sopimuksessa ei ollut kyse kumotun hankintalain mukaisesta yhden toimittajan puitejärjestelystä, sillä vuoden 2011 sopimuksessa ei ollut määriteltä lainkaan palveluiden hintoja tai hintojen muodostumista ohjaavia sitovia sääntöjä, kuten kumotun hankintalain esitöissä oli puitejärjestelyiltä edellytetty. Viraston arvion mukaan vuoden 2024 sopimuksesta neuvottelu ei perustunut vuoden 2011 sopimukseen puitejärjestelyn määritelmän ja tarkoituksen edellyttämällä tavalla, joten kyseessä oli itsenäinen hankintasopimus, jonka arviointiin virastolla oli hankintalain 15. luvun mukainen ajallinen toimivalta.

Rovaniemen kaupunki vetosi virastolle antamassaan selvityksessä siihen, että suorahankinnalle oli myös olemassa hankintalain 40 §:n mukainen tekninen syy. Kaupungin mukaan vain Rovaniemen Matkailu ja

KKV/10/14.00.60/2025
7.4.2025

Markkinointi Oy kykenee tuottamaan palvelut matkailuelinkeinoa kokonaisvaltaisesti ja pitkäjänteisesti kehittäen ja paikallisia yrityksiä palveluiden tuottamiseen osallistaen. Kaupungin mukaan matkailuelinkeinon kehittäminen alueella vaarantuu, jos palvelut hankitaan toisaalta. Arvioinnissaan virasto kuitenkin kiinnitti huomiota siihen, että kaupunki ei missään vaiheessa esittänyt selvitystä siitä, että se olisi ennen suorahankintaa kartoittanut markkinoita ja arvioinut objektiivisesti sitä, onko markkinoilla muita palveluntuottajia, jotka olisivat kyenneet toteuttamaan hankinnan kohteena olleet palvelut. Tämän takia hankintalain mukaisen teknisen syyn edellytykset eivät täyttyneet ja vuoden 2024 sopimuksen hankinnassa oli viraston arvion mukaan kyse laittomasta suorahankinnasta.

KKV laati asiassa hankintalain 141 §:n mukaisen seuraamuksia koskevan esityksen markkinaoikeudelle, jossa se esitti, että markkinaoikeus määrää Rovaniemen kaupungin maksamaan 40 000 euron seuraamusmaksun hankintalain vastaisesta suorahankinnasta. Asian käsittely markkinaoikeudessa on vuodenvaihteessa 2024–2025 kesken.